Szentiványéji álom Szegedi Szabadtéri Játékok az 1963. július 31-i előadás hangfelvétele

Rendező: Szinetár Miklós, Karmester: Vaszy Viktor
Szereposztás:
Theseus: Bessenyei Ferenc; Hippolita: Pécsi Ildikó;
Oberon, tündérkirály: Darvas Iván, Titánia, tündérkirálynő: Váradi Hédi
Puck: Harkányi Endre
Egéus: Kőmíves Sándor, Lysander: Cs. Németh Lajos, Demetrius: Fülöp Zsigmond
Hermia: Margittay Ági, Heléna: Tóth Judit
Philostrat: Károlyi István
Vackor, ács: Gózon Gyula, Gyalu, asztalos: Király Levente, Zuboly, takács: Kátay Endre, Dudás: Fehér Tibor, Orrondi, üstfoltozó: Pagonyi Nándor, Ösztövér, szabó: Kovács János
Tündér: Drahota Andrea, Első tündér: Harmath Éva, Második tündér: Szabó Anita

Gardi Tamás jegyzete az előadásról 2022. április 8-án:
A nyári napforduló, Szent Iván éjjele, az év legrövidebb éjszakája. A hiedelem szerint varázslatok, szerelmek ideje, amikor szinte bármi megtörténhet, a legtitkosabb kívánságok teljesülhetnek.

Az angol késő-reneszánsz legnagyobb alkotója, William Shakespeare , az irodalomtörténészek szerint, egy főúri esküvőre írta meg munkásságának egyik legszebb darabját, első remekműveinek egyikét, a Szentiványéji álmot (szinte egyidőben a Rómeó és Júliával és a II. Richárddal).

A szerelemről szóló tündérmesét William Derby és Elizabeth de Vere kézfogóján, Erzsébet királynő jelenlétében mutatták be Londonban, 1595. január 26-án. (Nyomtatásban, először, 1600-ban jelent meg!) Shakespeare a darabban többféle mitológia elemeit keverte össze, majd meghintette mindenféle sikamlós utalásokkal a díszes vendégsereg viselt dolgaival kapcsolatban; sőt, végezetül még egy paródiát is belepréselt az „amatőr színjátszó mozgalomról”, amely valószínűleg egyidős a valódi színházzal. A szerelmes fiatalok lázadó fellépése a szülői önkény ellen, szintén ókori eredetű vígjátéki-motívum, de Shakespeare-nél átszínezi a reneszánsz felfogás az érzelmek tudatos szabadság-igényéről.

Shakespeare műve az angol reneszánsz színmű-irodalom egyik legszebb darabja – a klasszikus mitológia, a néphit, a vallás, a polgári gondolkodás, és lényegében a reneszánsz-kori filozófia naiv elemeit forrasztja csodálatos egységbe. A vígjátékban mitológiai istenalakok, tündérek, egy királyi pár, ifjú szerelmesek, athéni kézművesek keverednek össze egy bolondos éjszaka játékosan szövevényes bonyodalmaiban, mely végső soron a szerelem mindent legyőző szépségét, az ember örök életszeretetét hirdeti.

A Szentiványéji álom, a 458 éve született mester legnépszerűbb darabja – legalábbis magyar nyelvterületen ezt állították színre a legtöbbször. A Nemzeti Színházban játszották először magyar nyelven: Arany János az 1864-es Shakespeare-jubileumra, az „avoni hattyú” születésének 300. évfordulójára készítette el a fordítását. A hazai Szentiványéji álom előtörténetéhez hozzátartozik, hogy már korábban történik róla említés, mégpedig első ízben 1817-ben az Erdélyi Múzeum hasábjain más Shakespeare-művek társaságában. Ezután két évtizedig nincs érdemleges adat a műről, sőt a Magyar Tudományos Akadémia 1831. évi jegyzékében – amely a lefordítandó Shakespeare-drámákat sorolja fel – sem szerepel még.

Egy másik forrás szerint: Vörösmarty Mihály emlékezik meg e műről 1837-ben a Dramaturgiai töredékek-ben. Vörösmarty a művet a dráma cselekmény-egysége kapcsán hozza fel példának, utalva ennek szellemes összefont eseménysorozatára, cselekményére és elmés megoldásaira. Megállapításaiból kitűnik, hogy behatóan ismerte Shakespeare művét, sőt 1848-ban lefordítását is tervezte, azonban, nem tudni mi okból, ez nem jött létre. A Nemzeti Színházban lezajlott bemutató óta a Szentiványéji álom színházaink állandó műsordarabja lett.

Egy kis apróság: Sissi császárné egyik kedvenc darabja volt a Szentiványéji…, és meglepően modern költeményeit Titánia álnéven vetette papírra.

Volt egy időszaka a Nemzeti Színháznak, amikor a Szentivánéjit „vetette be” a népművelésre, egy új közönségréteg meghódítására. Major Tamás 1945-ben lett a Nemzeti Színház igazgatója. A kortárs magyar drámák mellett fontos szerepet szánt Shakespeare és Moliere műveinek, hogy velük egy szélesebb közönségréteget hódítson meg a klasszikusoknak. Keresve sem találhatott volna jobbat a tündéri mesénél. Szerelem, félreértés, tündérek, manók, csetlő-botló mesteremberek, királyok és királynők….. kell ennél több?! S megtalálta ehhez a megfelelő körülményeket is. Közel 10 esztendőn át, a Margitsziget árnyas fái alatt, egy igazi szuperprodukció vonzotta a pestieket a nyárestéken. Major rendezésében került színre a Szentivánéji álom. Bajor Gizi, Lukács Margit, Sulyok Mária, Szörényi Éva, Ungvári László, Ruttkai Éva, Ferrari Violetta, Gábor Miklós, Ladányi Ferenc, Gózon Gyula, a Makláry-testvérek [és Bessenyei Ferenc Zubolyként, Bihari József üstfoltozóként és Kállai Ferenc Gyalu asztalosként 1953 nyarán] …, hogy csak néhány nevet említsek a legendás szereposztásokból. És persze az örök és felülmúlhatatlan Mészáros Ági, mint Puck. Az Operaház zenekara játszotta az árokban Mendelssohn gyönyörűséges kísérőzenéjét, és voltak olyan nyári évadok, amikor maga Ottó Klemperer állt a zenekar élén. Aztán ősszel beköltözött a produkció a Nemzeti Színház hatalmas színpadára, hogy aztán következő nyáron ismét a szigeti fák alatt bűvöljék el a nézőket. Nagyon nehéz ma már elhinni, hogy egy Shakespeare-mű „operett-sikert” érjen el. Pedig így volt. 1955 nyaráig a Nemzetinek, de a Margitszigeti Szabadtéri Színpadnak is az egyik legnagyobb közönségsikere volt a darab. Jegyet lehetetlen volt szerezni rá. Igazi népszínház volt ez, a szó nemes értelmében.

Talán ez a cél vezette a Szegedi Ünnepi Játékok művészeti vezetőit, amikor 1963 nyarára a műsorrendbe iktatták a színjátékot. Addig még soha nem próbálkoztak a Dóm téren Shakespeare-darabbal. Szinetár Miklóst kérték fel az előadás megrendezésére. A rendező figyelembe vette a hatalmas színpadot és a még hatalmasabb nézőteret, és egy igazi népszínházi előadást varázsolt a csillagfényes szegedi éjszakába. Az ember csak ámul-bámul már a szereposztás hallatán is. Bessenyei Ferenc, Darvas Iván, Gózon Gyula, Váradi Hédi….és a sok fiatal: Pécsi Ildikó, Margittay (Margitai) Ági, Tóth Judit, Cs. Németh Lajos, Fülöp Zsigmond, Kátay Endre, Király Levente, Fehér Tibor…és Puck-ként a különleges tehetségű Harkányi Endre.

Szinetár rávette a nagyhírű szegedi operadirektort, Vaszy Viktort, hogy zenekara élén ő vezényelje a híres kísérőzenét. A monumentális pazar díszleteket Fülöp Zoltán, a gyönyörű jelmezeket Márk Tivadar tervezte. Kell ehhez több? Igen! Shakespeare. És Shakespeare volt jelen ezeken az estéken. Szinetár nagyon jól tudta, hogy itt, most, nem lehet „rendezői koncepciót” erőltetni játszókra/nézőkre. Bízni kell Shakespeare-ben, az ő zsenijében. S a varázslat létrejött.

Esténként ezrek ámultak a Szent Iván éji csodákon, tapsoltak és kacagtak önfeledten, és élvezték a színház varázsát. Az 1963. július 21-i bemutató igazi forró hangulatú estét hozott. S ez így volt a többi estén is. A Magyar Rádió a július 31-i előadást rögzítette. Lehet, hogy a hangminősége a felvételnek nem olyan, mint egy zárt színházteremben készült előadásnak, de ne feledjék: 1963-at írunk, ún. puskamikrofonnal rögzítették a hangot, és hát a Dóm teret akkor még nagyon nehéz volt teljesen bemikrofonozni. (Hol voltak akkor még a microportok????) De a nagyszerű művészek játéka, és Shakespeare varázslatos világa minden akadályt legyőz!!